

Adam Obádal: Antikomunistická propaganda v USA 1945-1975

(bakalářská diplomová práce, letní semestr 2011)

(oponentský posudek vypracoval Miloš Calda)

Charakteristika práce:

V první kapitole se autor pokouší o typologii propagandy, používá tři dichotomie (propaganda politická vs. sociologická, propaganda agitace a propaganda integrace, propaganda iracionální a racionální. Poté se zaměřuje ve čtyřech chronologicky řazených kapitolách na propagandu ve 40., v 50., v 60. a v 70. letech 20. století. Na propagandu v 70. letech zbyly necelé dvě stránky.

Autor v Úvodu (str. 11) píše: „Propaganda je dnes poměrně diskutovaným tématem v souvislosti s Čínou, Severní Korejí (sic!), arabskými zeměmi i Spojenými státy. Ve všech uvedených příkladech jsou mechanismy jejího fungování totožné a neliší se od těch, které formovaly společnost v období, jímž se budeme zabývat.“ To je dosti zvláštní tvrzení. Autor by měl při obhajobě vysvětlit, jaké mechanismy jsou totožné a v čem. Pro autora tohoto posudku je neuvěřitelné, že by propaganda v USA měla totožné mechanismy jako v KČLR. Navíc: teze o formování společnosti je sporná. Je tomu vskutku tak, že média formují společnost? ¹ Zkušenost naší země před rokem 1989 tomu nenasvědčuje. Kdyby toto formování fungovalo, nikdy by se nenašlo tolik nespokojenců, kteří v 80. letech opakovaně demonstrovali v Praze i jinde a kteří v roce 1989 režim konečně svrhli. Podotýkám, že onen režim měl propagandistický monopol.

Rozboru literatury věnuje autor pouhých 14 řádků v Úvodu. Do literatury zahrnul i dosti neakademickou knihu Paula Johnsona *Dějiny 20. století...*

Není pochyb, že americká vláda provozovala a dosud provozuje politickou propagandu navenek. Stačí si připomenout Rádio Svobodná Evropa/Rádio Svoboda, Hlas Ameriky, v 50. letech i vypouštění balonů s nákladem letáků určených pro obyvatelstvo mj. Československa a SSSR. Hlas Ameriky ovšem nevysílá pro obyvatele USA – na to by Kongres vládě stěžejí poskytl finanční prostředky. Daňoví poplatníci přece nemohou jednostranně podporovat politické hráče, kteří jsou zrovna u moci, to by bylo flagrantním porušením principu *checks and balances*. Navíc: v zemích, které se těší svobodě projevu, existuje vždy možnost odpovědi, polemiky, svobodné diskuse, obrany před vládní propagandou, je-li jaká. V zemích, v nichž svoboda projevu neexistuje, má vládní propaganda klíčový význam. Ti, kdo pro ni pracovali a kteří se (např. v Čs. televizi) stali „tvářemi diktatury, mají velkou morální odpovědnost za minulý režim, možná větší, než nějaký řadový

¹ Termín „formování“ s oblibou využívala sovětská ideologie. Nejlépe si s ním poradili Poláci, kteří v polštině používali, pravda ironicky, z ruštiny přejaté slovo „oformlirówka“.

příslušníček tajné policie.

U propagandy bychom se měli vždy ptát po jejím provozovateli, hybateli. Neměli bychom ji zaměňovat s reklamní či předvolební kampaní, šeptandou (ta by podle Adama Ošťádal zřejmě spadala pod „sociologickou“ propagandu.

Autor podle mého názoru přeceňuje odvrát prezidenta Kennedyho od antikomunismu. Kennedy byl samozřejmě odpůrcem komunismu a jeho mladší bratr Robert Francis se za mccarthismu osobně „namočil“.

Poznámky a připomínky:

16 Autor píše o „nezáviděníhodné situaci“, která měla vést k mccarthismu. Hospodářská situace USA byla tehdy výborná, a mccarthismus čerpal z jiných zdrojů, například z hysterického strachu z početně bezvýznamných „rudých“.

17 Nepřipadá mi logické, že by se zrovna „intelektuálně zaměřeni jedinci“ stávali nevědomky nositeli propagandistických myšlenek.

20 „Od března 1947 do prosince 1952... nebyl odhalen jediný případ špionáže [v USA]”. Autorovi za všechny připomínám případ manželů Rosenbergových, odsouzených k smrti v roce 1951. Dále mu doporučuji, aby si „vygoogloval“ slovo VENONA a podíval se na výsledky kryptologických odborníků amerických tajných služeb.

Autor často opakovaně a bezprostředně po sobě cituje z jednoho pramene (jde o poznámky pod čarou č. 11 až 14 a č. 46 až 54). Tohoto způsobu psaní by se měl autor vyvarovat, neboť vzbuzuje dojem, že pouze převyprávěl myšlenky někoho jiného, místo aby přišel s vlastními.

22 Ronald Reagan byl samozřejmě zvolen, nikoli „jmenován“ prezidentem Screen Actors Guild.

23 Formulace „nejtemnější období studené války“ působí nikoli akademicky, nýbrž žurnalisticky.

24 Hrozba vojenského puče v USA na počátku Kennedyho prezidentství? To zní dosti bizarně.

Důkazy?

34 Autor píše o „neústupnosti vůči Vietnamu“. Autor měl asi na mysli vietnamské komunisty, nikoli celou zemi. V 60. letech ještě existovaly dva vietnamské státy a Vietnamská republika se těšila podpoře USA.

41 Autor píše o „vycouvání z konfliktu po ... ofenzivě Tet“. O vycouvání rozhodl nikoli Lyndon B. Johnson, ale až Richard Nixon, který přišel s koncepcí vietnamizace. O stránku dále, v Summary, autor uvádí, že o stažení se z konfliktu rozhodli „vládní činitelé“. To mi přijde velice nekonkrétní.

Hodnocení a závěr:

Předložená práce v podstatě splňuje vytčený cíl. Trpí ale řadou historických nepřesností a sporných, nedoložených tvrzení. V seznamu pramenů má autor jen 12 položek, navíc jsou tři z nich (Paul Johnson, Tindall-Shi, Zinn) jsou spíše příručkami (i když Zinnova práce má zároveň mohutný ideologický náboj). Konstatuji, že práce splňuje nároky kladené na bakalářské diplomové práce. S ohledem na uvedené výhrady navrhuji hodnocení 2 (velmi dobře)

.....

(doc. M. Calda)

V Praze, dne 6. června 2011.